

לז/רס.

פ ר ט י - כ ל
ישיבה מס' 3/ של ועדת החוקה חוק ומשפט
ביום ב' ד' במדר ב' תשי"א - 12.3.51
בשעה 11:00 לפני הצהריים.

נדבחר:

חברי הועדה

- ג. ניז - יו"ר
- ע. אסף
- ב. איזנשטט
- י. נדר
- ד. בר-רב-האי
- ה. טרבי
- ק. נהנא
- י. כסה
- ש. כץ
- י. לם
- א. לובקין
- א. פרטינבר
- י. קלינרוב
- ח. רובין
- א.ה. שאג
- א. תבורי

מוזמנים

- מ. אלרטי - בא כוח משרד הפנים
- א. ידין - יועץ משפטי
- ס. צילן - בא כוח משרד הפנים.

סדר היום:

חוק הבחירות לכנסת השנייה, תשי"א - 1951

היו"ר ג. ניז:

פנתח את הישיבה.

מסדתי לנשיאות הכנסת את החלטת הועדה לפנות בבקשה לבטל השבוע כמה משיבות מליאת הכנסת. הנשיאות בענתה לבקשה זו וביטלה את ישיבות הערב היום וסחר. הערב תהיה לנו ישיבה בשעה 8, ואם נחליט לבטל סחר את ישיבת ועדת המשנה לחוק האזרחות בשעה 11, נזכל לקיים גם כן ישיבת ועדה. כמו כן נקיים ישיבה סחר בערב וביום ד' בבוקר, ואז נחליט על סדר עבודתנו בסוף השבוע.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לבטל סחר בשעה 11 את ישיבת ועדת המשנה לחוק האזרחות.

ה צ ג ז ח

בעד ההצעה	-	6 קולות
נגד	-	2 קולות

הוחלט לבטל את ישיבת ועדת המשנה לחוק האזרחות.

היו"ר ג. ניר:

לפני כרבע שעה קיבלתי מכתב ממחלקת המיעוטים שליד משרד הפנים ובו תזכיר ממספר אזרחי מדינה ערבית בענין חוק הבחירות. התזכיר מתורגם לעברית, ביקשתי את המזכירות לדאוג שיכפילו את התזכיר במסנפלי, ואני מקווה שחברי הועדה יקבלו העתק עוד במסך ישיבה זו.

אני מציע שאנו נגמור עכשיו את כל השאלות שנשארו פתוחות עד סעיף 34. אחר כך נעבור לדרוויזיה על כל החוק, חוץ פסתי שאלות: (א) מספר הצירים שמספר הקולות היה שקול; (ב) אם העדושים יובאו לכנסת או יובאו לבית דין. אם יש לחברי הועדה שאלות נוספות שנרצונם לעודד, מחוץ לשתי שאלות אלו, אנקשם להגישן לי עד סוף בוקר.

י. קלינגוב:

לא כל חברי הועדה זוכרים מה נתקבל, והיה רצוי לבטח בקיצור את ההחלטות שנתקבלו, כי אחרת יעוררו שוב את כל אותן השאלות בזמן הדרוויזיה.

היו"ר ג. ניר:

ישנם 19 סעיפים שנוסחו על ידי היועץ המשפטי א. ידין, בהתאם להחלטות שנתקבלו עד עתה, ועם תיקונים סגנוניים של סר שלי. יתר הסעיפים שרם נוסחו בהתאם להחלטות שנתקבלו, אם נספיק לעשות זאת - נעשה.

אנו עוברים לסעיף 29.

ד. בר-דב-האי:

חבר הכנסת י. בדר ואנכי מציעים נוסח אחר לשלושת הסעיפים הראשונים של סעיף 29, כדלקמן:

(א) בחלוקת המנדטים לכנסת ישותפו רק אותן הרשימות שמספר הקולות הכשרים של כל אחת מהן אינו פחות משני אחוז של המספר הכולל של הקולות הכשרים שנמסרו בבחירות לכל הרשימות גם יחד.

(ב) לשם קביעת מספר המנדטים הסניע לכל רשימה מהזכאיות להשתתף בחלוקה בהתאם להוראת סימן (א) לעיל, יחולק המספר הכולל של הקולות הכשרים שקיבלו הרשימות הללו במספר 121 (151). המספר השלם שיוצא מחילוק זה הוא "המורד".

(ג) כל רשימה מהזכאיות תזכה במספר מנדטים כמספר השלם היוצא מחילוק מספר הקולות הכשרים שקיבלה בבחירות במורד.

אחרי כן בא סעיף ג' של ההצעה המקורית שיהפך

לסעיף ד'.

אני מציע להשאיר את הסעיף כמו שהוא.

י. לב:

ת. טובי:
הצעה היא שכל רשימה אשר זכתה במנדט אחד תשתתף בחלוקת הקולות. מנדט אחד זאת אומרת שהרשימה הגיעה למודד הכללי שהוא תוצאת החלוקה של קולותיה הכשרים של מספר המנדטים פלוס אחד. שנית, חלוקת המנדטים שנשארו מהחלוקה הראשונה תהיה לפי גודל העודפים.

היו"ר ג. ניר:

כולם מסכימים שראימה אשר לא קיבלה מנדטים לא תשתתף בחלוקה ואינה מקבלת שום דבר. השאלה היא אם לקבוע אחוזים או מספר צירים.

אני מציע לא לשנות את הסעיף ולא לקבוע אחוזים
אך אם התקבל ההצעה לקבוע אחוזים, אני מציע אני

י. ל.:

לקבוע שלושה אחוזים

אני מעמיד את ההצעות השונות להצבעה.

היו"ר ג. ג. ניני:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא מביעה השתתפות לרשימה אשר לא הביעה
עד לציר אחד - 5 קולות.
בעד קביעת אחוז - 9 קולות.

הוחלט לקבוע אחוז

במד קביעת שלושה אחוז	-	1 קול
נגד	-	7 קול
בעד קביעת שני אחוז	-	9 קולות
בעד אחוז אחד	-	6 קולות

הוחלט לקבוע שני אחוזים

אני מעמיד להצבעה את הצעתם של חברי הכנסת
ד. בר-רב האי וי. בדר, ואת הצעתו של חבר הכנסת ת. טובי.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חברי הכנסת ד. בר-רב-האי וי. בדר - 9 קולות
בעד הצעת ת. טובי - 1 קול

הצעת חברי הכנסת ד. בר-רב-האי וי. בדר נתקבלה

סעיף ג' בהצעת האזק ייהפך לסעיף ד'.

אנו עוברים לסעיף 29 שהוא קטור בסעיף 22
בשאלת ההתקשרויות. סעיף 22 קובע שרשימה רשאית להתקשר רק עם רשימה אחת,
דהיינו הצעה שלא תהיינה התקשרויות בכלל. אם נחליט שאפשר להתקשר, צריך
להחליט כמה התקשרויות יכולות להיות לרשימה אחת. בזמנו קיבלנו כי נחליט
על שני סעיפים אלה יחד.

ד. בר-רב-האי:

ישנן שלוש אפשרויות: א) שום התקשרויות;
ב) התקשרות רק עם רשימה אחת;
ג) התקשרויות במספר בלתי
סוגבל.

היו"ר ג. ג. ניני:

עלינו להחליט קודם כל אם תהיינה התקשרויות.
אם התקבל ההחלטה שהתקשרויות אינן אפשריות
רק לאחר שנחליט בשאלה זו נוכל לקבוע אם יכולות
להיות כמה התקשרויות. אז סעיף 29 כפי לא נופל.
להיות כמה התקשרויות.

ה צ ב ע ה

בעד הצעה שהתקשרויות בין רשימות תהיינה מותרות - 7 קולות.
בעד ההצעה שלא תהיינה התקשרויות - 7 קולות.

ישנן כאן שתי דעות ובהצבעה באחרונה נעמיד סעיף

זקלהצבעה שנית.

היו"ר ג. ג. ג.

באם תתקבל החלטה שהתקשרויות מותרות, עלינו להחליט
כמה התקשרויות יכולות להיות.

ה פ ג ד ה

בעד התקשרות עם רשימה אחת - ד.ו.ב.

בעד התקשרויות מספר - א.י.ן.

אם יוחלט בהצבעה סופית שהתקשרויות מותרות, אפשרית רק התקשרות אחת או
בכלל לא.

אשר לתנאי ההתקשרות. כאן ישנן שתי שאלות:
(א) מהי הרשימה המתקשרת נוספת, אם משאירים את המנדטים של שני אחוז
או של מנדט אחד; (ב) איך מחלקים את המנדטים בין שתי רשימות מתקשרות.

א. מנדטים:

אני חושב שצריך להשיג מסקנות מהחלטות שמתקבלות.
לכל תכנון יש גבול. אם חברים היו בעד מפלגות
קטנות וקבעו נוסח קלאוודס, ועל ידי כך שוללים סמפלנות שיש להן 15-20
אלף בוחרים כל ייצוג בכנסת, עליהם להיות עקביים ולהתנגד לשיטת ההתקשרויות
בכלל. הסיעוט הגדול ביותר רוצה לאחוז כאן במקל מסוי קצותיו ולגזור גזירות
בלתי שוות כלפי מפלגות קטנות. מפלגות קטנות שאינן שייכות לסיעוט הגדול
הזה, צריך להסלון; אבל אם מפלגות קטנות אלה שייכות לסיעוט הגדול הזה הן
כשרות אמילו אם יש להן רק 1000 קולות, העיקר שיסתלסלו לקופה הכללית.
לפי זה יוצא שרשימה אשר תקבל 14-15 אלף קול עלולה לא לקבל אמילו ציר אחד
לכנסת, ולעומת זאת קבוצות סחטניות אשר יאספו 2-3 אלף קולות יכניסו ציר
שלהן לכנסת, האם זה מוסר ציבורי? חברים רבולו כאן בקביעת העקרונות של שני
אחוז כדי לחסל את המיצול, ולעומת זאת בותנים אפשרות להתקשרויות שתאפשרנה
למפלגות קטנות להכניס ציר לכנסת.

אם כבר החלטתם שבכל זאת תהיינה התקשרויות אני
מציע שההתקשרות תהיה אך ורק כלפי חלוקת העורפים, רשימה שלא קבלה את
הנוסח קלאוודס של שני אחוז תהיה פסולה. אם תתקבל הצעה שאין התקשרויות
אני מציע כהצעה אלטרנטיבית שהתקשרויות תהיינה אך ורק לבני חלוקת המנדטים
ולא לבני החלוקה הראשונה.

ד. ג. ג. ג. ג. ג.

זה בדיוק מה שאוסר החוק.

ה. ג. ג. ג. ג. ג.

כאן יש אי-הכנה במורה. סעיף 29 מדבר על
חלוקת מנדטים לפי סעיף 28 ב', לא על חלוקה ראשונה
אלא על המנדטים בנותרים שלא חולקו בחלוקה הראשונה. לאחר החלוקה הראשונה
של המנדטים מפעילים את ההתקשרויות שהתטרספו מראש, אבל לא התקשרות סתם,
אלא בקוואליטיקציה סטוייסמת. שתי רשימות שקיבלו בחלוקה הראשונה לפחות
מנדט אחד נחשבות כרשימה אחת במספר הקולות ששתיהן קיבלו יחד ומספר המנדטים
שקיבלו. כדי שרשימה תוכל להניע לקבלת מנדט אחד או להפעלת סעיף זה לטובתה,
היא צריכה ראשית כל לקבל שני אחוז כדי להשתתף בכלל בחלוקה. רשימה צריכה
להניע בכוחות עצמה קודם כל לשני אחוז ומנדט אחד בחלוקה ראשונה ואם נשארים
מנדטים לחלוקה מפעילים את ההתקשרויות.

היו"ר ג. ג. ג.

אם זה כבון או החלק האחרון של סעיף 29 (א)
"ובלבד שכל אחת מהן כבר זכתה בחלוקה לפי סעיף
28(ב) לפחות במנדט אחד", מותרות.

ד. בר-דב-האי: ישנן ארצות שהיסודות הדמוקרטיים שלהן מאד מוצקים, כמו ארצות סקנדינביה למשל, שהייתי מאד רוצה ללמוד מהבסיס הדמוקרטי שלהן, הן עושות חישוב כזה שלבוחר יכולה להיות אלטרנטיבה של חצי קול, רבע קול ואטילו שמינית קול, אבל אין אנו מדחיקים כל כך לכת, איננו מדברים על ספר בלתי מוגבל של רשימות, רשימות מוסדות ורשימות עזר, מדובר על רשימה אחת. מי שהצביע בעד רשימה אחת ויודע שהיא קשורה עם רשימה אחרת הוא יודע שאם קולו אינו מספיק לרשימה זו הוא ניתן לרשימה מסוימת אחרת. במידה שקיבלנו את הפרינציפ של התקשרות, ואם לא יהיו שני אחוז, אין שום הצדקה לא להגיד שקולות אלה מצטרפים לרשימה שקיבלה סיכום גדול של קולות.

כאן אנו מגיעים לבעיה השנייה. אם עומדים על הפרינציפ שרשימה שלא קיבלה שני אחוז אינה מביעה לציר בכנסת, זה לא אומר שהקולות שלה הולכים לאיבוד, וזהו הביטוי הנכון לרצונו של הבוחר, משום כך דורשים שהיה פרסום להתקשרויות ושלא תהיינה התקשרויות חשאיות, אז הבוחר יודע לאן קולו הולך. הצעתי היא להשאיר את סעיף 29(א) כמוצא ולהוציא את המלה: "כל" בשורה א' השלישית.

ה. טובי: אני מתפלא מאד על אנשי מפא"י אשר חושבים כי אנחנו איננו מבינים את התכנסות שלהם. כל ההסברות של חבר הכנסת ד. בר-דב-האי על בחירות אלטרנטיביות וכל הדברים האחרים באים לטשטש עובדה אחת שהיא בשבילי ברורה מאד ואתם לא תצליחו בזה לא כאן בוועדה וגם לא בכנסת. חבר הכנסת אסף אשר שכל מה שיתקבל בכנסת זה יהיה חוקי, זה נכון, אבל לא כל מה שמתקבל בכנסת הוא הדבר הטוב וברוח הדמוקרטיה. אתם רוצים כאן בשני דברים: מצד אחד, על ידי הגבלה של 2% אתם חושבים שהקומני-ניסטים לא יקבלו ציר בכנסת, בזה אתם לא תצליחו, ומצד שני אתם רוצים לסדר כמה רשימות בין הערבים. אתם תפנו לערבים ותגידו להם להצביע בעד צירים שלהם, אנשים שייצגו על אינטרסים שלהם וישמרו על הזכויות שלהם כמו שזה היה בצערת, תרמו אותם, הם יצביעו, לא יגיעו לשני אחוז וכל הקולות שלהם יעבור למפא"י. זוהי הכוונה שלכם. תסדרו רשימה אחת במשולש, רשימה אחת בגליל והם לא יצליחו להעביר מפילו ציר אחד. לא יהיה א לא ג'ורג' ורה ולא זועבי, וזה מה שאתם רוצים. אני רוצה להגיד לכם שאנו נעשה הכל כדי להכשיל ניסיון כזה. נעשה הכל שבחירות אלו יהיו עד כמה שאפשר דמוקרטיות, אם לא נצליח - הסיבוב לא נבחר, המלחמה לא תיגמר, נמשיך במלחמה נגד שיטת בחירות זו, אשר תבטיח באמת ייצוג נכון ודמוקרטי של העם בישראל. אי-אפשר לשלול את זכויותיהן של המפלגות הקטנות. פר בן-גוריון הבטיח לנו בכנסת שיעשה הכל כדי שלא תהיינה מפלגות קטנות בכנסת, ואתם רוצים לבצע את הדבר בדרך זו. הכוונות שלכם ברורות מאד ולא תרמו את הערבים, אנו נילחם נגד ניסיון כזה.

אני התנגדתי להגבלה של 2% אבל אם קבלתם החלטה כזאת, תהיו עקביים, רשימה שלא קיבלה 2% אין לכם רשות מוסרית להשתמש בקולות שלה ומה שאתם מציעים זו רטאות ולא יותר.

אני מציע: אם תקבל ההגבלה של 2% הרי רשימה שלא הגיעה ל-2% לא יכולה להשנות סטודפים ואינה יכולה למסור את קולותיה לרשימה אחרת.

ו. בדר: בדיוני לעמוד קודם כל על השיטה של שני אחוז במידה שהיא קשורה בסעיף זה. מדוע הסכמנו לקביעת ההגבלה של 2%? אנחנו רוצים במלחמה אידיאולוגית בבחירות. אנחנו חושבים שלא יכולה להיות מלחמה אידיאולוגית בין קבוצות שיש להן מסקל כזה שבכל שיטה אחרת, מחוץ לשיטה ארצית יחסית, לא היו מגיעים ל-3%-4% בארץ, ולא היה להן שום סיכוי להכניס ציר

לכנסת. לכן אנו חושבים שההגבלה של שני אחוז זהו תיקון מעשי שאינו פוגע בזכויות הקבוצות שיש להן כפה אלפי בוחרים, כשהוא אטר עשרים אלף, אינו חושב שזה הכרחי, בבחירות אלו ישתתפו באופן תיאורטי 900 אלף בוחרים ואיננו חושב ששני אחוז יהיו יותר מ-14-13 אלף, וזהו מספר שנאם מתאים לתנאים במדינה. חוץ מזה אנו חושבים שעל ידי כך צדיל את בוטר עבודתה של הכנסת.

אשר לענין הצירופים. שיטת הצירופים היא שיטה יחסית ועקבית. אם אמילו ישנן קבוצות קטנות מאד שלכל אחת מהן אין שום סיכוי לקבל מנדט אחד, הן יכולות על ידי שותפות לקבל מנדט. אם אנו יכולים להצביל את השיטה היחסית פסיבות אלה, תהיה לשיטת הצירופים משפעות פוזרה מאד. נביח שזה ענין של צירוף כדי לזכות לא בסנדט אלא בחלוקת העודפים, שותפות כ זו היא רעה מאד, וזה שיטה של ביטוח הדדי, ולא יותר. ראינו במקרה של בחירות מקומיות, שקבוצת שאין להן קשר אידיאולוגי התקשרו במטרה זו כדי לזכות בסיכוי גוסף, וזה דבר רע. ב

בקביעת ההגבלה של שני אחוז ישנן שתי אפשרויות: אפשרות אחת שהקבוצה הקטנה אשר נצטרפה לקבוצה גדולה יכולה לקבל מנדט עקב הצירוף, בזה אנו חושבים שיש "קליינטים" במובן הרומאי שהקבוצות הגדולות תהיינה בטוחות בעצמן ולקבוצות הקטנות לא תהיה כל תקנה אלא בתור קליינטים, ועקב הדין של שני אחוז והחשש שמה לא יקבלו מנדט, יביא אותה לחפש אחרי פטרונים, ובודאי לא יעשות את החסד בחינם. לדוגמה: חבר הכנסת גלוסקא יבוא אלינו ויאמר: "אין לי סיכוי להיות ציר בכנסת השניה, אני מציע לכם לקבל אותי בצירוף קליינט". ואני אומר: "לא! אינו סבבים אלא אם תסכים להיות השני בשיטה שלך ולסגור לנו את הסקום הראשון ואז אני טובן לצירופים". ואם הוא יעבוד יפה למען הפטרון שלו ויזכה לא רק למנדט אחד אלא גם למנדט שני ייכנס בזכות זו בציר בכנסת השניה, בזה אנו פונעים בשיטת הבחירות ויוצרים שיטה של פטרונים ושל קליינטים.

ישנה אפשרות שניה שדמו עליה חבר הכנסת בר-רב-האסי שבמקרה ששתי רשימות מצטרפות אחת לשניה, רשימה אחת קיבלה שני אחוז והשני פחות, אז כל הקולות של הרשימה השניה עוברים לרשימה הראשונה. אני סכים את השיטה של בחירות אלטרנטיביות, אבל זו לא שיטה, דבר זה מאד מאד חסור בעיני. אם שתי מפלגות הן בטוב של בני ברית אז עליהן להתאחד, אם מפלגה אחת נאמנה למפלגה שניה ומוכנה בלי שום תמורה פוליטית להעביר אליה אל קולותיה, יש מקום לכל מיני חשדות, לא יהיו פטרונים וקליינטים, אבל יהיו אדונים ובוזרות. וגם זה לא טוב.

וישנה אפשרות שלישית, שגם חבר הכנסת ד. צמח בר-רב-האסי רמז עליה, שהבוחרים יתרכזו מסביב לדגלים ניכרים וחשובים, ובראה לי שאין לסגור את הדלת הזאת בפני ה בוחרים, כי הוא סביח שהם מוכנים לתת את קולותיהם, אז מוטב שיחזרו אותם באופן ישיר למפלגות ולא תהיינה של מפלגה מצורפת. אמלי יהיה בזה לי ליצור רשימה ספרדית משלי, זה פותח פתח לרשימה עדתית, במקרה זה אין לי כל סיכון כי קולות אלה בין כך יבואו אלי.

אני מבקש מהחברים אשר הצביעו בעד ההגבלה של שני אחוז שהם יהיו עקביים ושלכל רשימה מצורפת יהיה לפחות שני אחוז ואם לא, יוותרו על הצירופים.

י. קליינגוב:

אין לי הרבה להוסיף לדברים שנאמרו. אני חושב שישנה חוסר עקביות בין ההגבלה היסודית של שני אחוז שנתקבלה ובין עצם העקרון של צירופים. אפשר להבין את ההגבלה הראשונה מנקודת השקפה עקרונית שלא תהיינה מפלגות קטנות וטיעות קטנות בכנסת השניה. אם כך למה לנו ליצור בשעת בחירות אפשרות שתבלבל את הבוחרים, על ידי זה שאוטרדים מלכתחילה שיש לקבוע רשימות גדולות, אבל יש סיכוי של צירופים. דבר זה אינו נכון וההחלטה בנוגע לצירופים טעונה ררוזיזה.

ועדת החוקה
12.3.51

לז/רב

י. קליבנוב:

אם ההחלטה של צירופים כאלה תשאר בתקפה הרי פשת
התוצאות הרעות העלולות להווצר צריך לקחת את הפע בטיעונו, זאת אומרת
שרשימה אשר בעצמה לא קבלה 2% לא תוכל בשום אופן לקבל אחד-כך מנדש בכנסת.

י. כסה:

אני משתוסם על העירעור שהובא כאן, שדוקא אלה אשר
היו בעד 2% היו צריכים לקבל את ההצעה השניה. מצד
אחד אנחנו נגד התפצלות, ומצד שני אנחנו גם בעד הצטרפות כי אז יש יותר
סיכויים לנציגות ציבורית רחבה. בעולם הגדול ישנן שיטות בחירות כאלה
שהבוחר בפירוש מודיע שאם רשימה מסוימת לא תעבור-קולו יעבור לרשימה אחרת.
שם ישנן בחירות אישיות ואצלנו ישנן בחירות יחסיות. הבוחר יודע מראש לאן
ילך קולו באם הרשימה המסוימת בעדה הצביע לא תעבור, כי מוכרחים לפרסם
עוד לפני הבחירות על התקשרויות. דבר זה אפשרי בכל מפלגה וזהו דבר הובן
ולגיבאלי בטאה אחוז.

אינני רוצה לענות על הנאומים והביטויים שהושמעו
כאן. נניח שהיה רשימה מיוחדת של נשים דתיות, ורשימה זו לא תקבל 2%,
האם החזית הדתית אינה יכולה לצרף קולות אלה לרשימתה? איזו דמאות יש כאן?
זה בהחלט לפי ההגיון הדמוקרטי שלנו. חבר הכנסת בר-רב-האי מציע שרשימה
אחת אשר קבלה 2% ובכנסת למנין מנדטים, רשאית לקבל עודף של רשימה שניה
שהיתה אתה בקשר ואשר לא קבלה 2% והבוחרים ידעו על התקשרות זו. אני מוכן
לשקול את הצעתו של חבר הכנסת קליבנוב שזה יהיה בתנאי שהרשימה קבלה לא
פחות מ-2% ואז היא נהנית מהעודפים שלה על ידי התקשרות, אם לא קבלה 2%
היא אינה עוברת. אבל מתוך זה אין מקום להתנגדות לאפשרות של התקשרויות.

י. בורג:

הויכוח כאן הוא תולדה של עבירה שגוררת עבירה.
שמעתי מדברי חבר הכנסת בדר שהוצים להנות מההפקר
המוגדר פעמים, ראשית כל להוציא רשימות כאלה שלא קבלה 2% ואחר כך את אלה
שאינם יכולים להנות מהתקשרויות אצאצא והם בעד בחירות רוביות. אם איש
מצד אחד מביע לסודר, פירושו שהוא נבחר.

אני שומר לי את הזכות לאור הויכוח הזה להביא
לרביזיה את ענין 2%, בשעה שגדון עוד הפעם באופן סופי על החלטות הועדה.
צריך להיות סודר שיקבע לפי השתתפות כללית ואז רשימה זכאית לקבל מנדט.

כאן יש להבדיל בין שני דברים, בין סגמה למנוע
פצול ובין הסקנה הטעשית שהקולות של הבוחרים הולכים לאבוד. אני מוכרח
לוטר שעם הנסיון למנוע פצול יש כאן נסיון להנות מדברים שאינם שייכים
לבהנה. חבר הכנסת י. קליבנוב רוצה סטעמים פצובגיים לא לבלבל את הבוחרים
והוא מוכן להציל את הבוחרים מפני שיטפון של רשימות. באיזה זכות הוא יכול
לקחת את הקול ואת הכל? יש להבדיל בין מניעת פיצול ובין קולות שילכו לאבוד.
מי ערב לי שלא ישתמשו בארגומנטים כאלה ולא יגידו: "אל תתנו קולכם לרשימה
זו כי היא לא תגיע ל-2%". זאת אומרת שמלכתחילה מונעים מרשימה מסוימת
להגיע ל-2%. אם נחליט שאפילו על ידי צירופים היא אינה יכולה להגיע לזה,
הולכים כאן להקים בנינים עצומים מונופוליסטיים פוליטיים שרק אלה שיש
להם חותמת, אם זה ספא"י או החזית הדתית יקבלו מנדטים, אבל צריך לדאוג
גם לטיעות קטנות, ולא לפתוח פתח לארגומנט שהבוחר לא יתן את קולו שפא ילך
לאבוד.

נניח שרשימה מסוימת יכולה על ידי קבלת עודפים של
500 אצא קול להגיע ל-2%, פרע צריך למנוע זאת ממנה. נניח ש-2% זה
14 אלף קול, ומפלגה מסוימת קבלה 13,500 קולות ואינה יכולה להגיע ל-2%
אם ימנעו ממנה התקשרות, ולעומת זאת מפלגות אחרות תהגינה מ-13,500 קול
שאינם מגיעים להם. נניח שישנה רשימה מיוחדת של נשים דתיות והיא לא תגיע
ל-2%, ברור שהאנשים שבחרו ברשימה זו יבחרו שקולות אלה יעברו למ. שפירא
או לפנקס או לבורב ולא לסובי או לבדר, אחרת היה סיר בוחרים ברשימה של
סובי או של בדר. אתם לוקחים לכם זכות לא לתת אפשרות להתקשרות בעודפים
של 500 קול ולמסור למפלגה גדולה 13,500 קול. בחוקה כזאת רוצים לבוא
לפני הכנסת? איפה המוסר, ואיפה היושר?

י. בודג:

אני עומד על בסיס של 2%, אבל שומר את הזכות לומר שצריכה להיות אפשרות להתקשרות לא רק דו-צדדית. אם מפלגה גדולה קבלה מספר גדול של קולות ולרשימה שניה חסרים קולות כדי להגיע ל-2%, יסטר העורך למפלגה הקטנה כדי שתוכל להגיע להתקשרות. כגון ישנה שאלה של אחוזים קטנים מאוד ואינני מבין מדוע צריך לסנוע אפשרות זאת.

הי"ר נ. נ. ני"ר:
כולם מסכימים שצריך להוציא את הפלים: "לפחות מנדט אחד. השאלה היא אם צריך לכתוב: "... ובלבד שכל אחת מהן...". או להוציא את המלה "שכל" ולכתוב "ובלבד שאחת מהן...". חבר הכנסת בודג מציע למחוק את החלק האחרון של סעיף 29(א) מהמלה "ובלבד" עד הסוף. כאן ישנן שלש אפשרויות: (א) להשאיר את הנוסח המוצע, זאת אומרת שכל רשימה צריכה לקבל 2%; (ב) להוציא את המלה "כל", זאת אומרת שאחת מהרשימות צריכה לקבל 2%; (ג) שגם אם רשימה אחת לא קבלה 2%, אבל אם הצטרפות של שתי מפלגות יחד נותנות 2%.

ד. בר-רב-האי:
אני פוריד את ההצעה שלי שאחת מהרשימות צריכה לקבל 2%.

הי"ר נ. נ. ני"ר:
אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות שנשארו. (א) כל רשימה צריכה לקבל 2%, (ב) שתי הרשימות ביחד צריכות להגיע ל-2%.

ה צ ב ה

- בעד ההצעה שכל רשימה צריכה לקבל 2% - 7 קולות
- בעד ההצעה ששתי רשימות ביחד צריכות לקבל 2% - 10 קולות

הוחלט ששתי רשימות ביחד צריכות להגיע ל-2%.

ח. טובי:
פירוש הדבר שרשימה אשר זכתה בבחירות בפחות מ-2% יכולה לקבל מנדט?

הי"ר נ. נ. ני"ר:
אם יקבע ש-2% זה 15 אלף קול, ורשימה מסויימת אין לה התקשרויות והיא קבלה רק 14 אלף קול, היא נופלת. אם ישנן שתי רשימות שהתקשרו יחד וכל אחת מהן קבלה 10 אלפים, אחת מהן תקבל צ"ר.

א. פרמינגר:
מר צילן הסביר כאן שמה שכתוב ב-29(א) מתיחס לסעיף 28(ג), פירושו אחרי החלוקה הראשונה. אם כך, הרשימות שעליהן מדברים הן הפוטטיות. אם כך, אינני מבין את התיקון, כי הוא מתכוון לעשות רביזיה כללית של מה שהחלטנו קודם. עובדה היא שמיעת חרות ומפא"י, הרוב בוועדה החליט שבחלוקה הראשונה כל רשימה שלא הגיעה ל-2%, אינה משתתפת בחלוקה. בסעיף 29(א) מדובר על מה שקרה אחרי זה, מה בקשר לעודפים? נדמה לי שהחלטות בשני הסעיפים האלה מנוגדות. אני פוריע שההצעה הראשונה הייתה בלתי חוקית.

הי"ר נ. נ. ני"ר:
על ידי זה שפישהו מודיע כי ההצבעה לא הייתה חוקית, היא אינה נעשית בלתי חוקית. לו חבר הכנסת פרמינגר הצביע בעד 2% אז יכול היה אחרי הצבעה בסעיף זה לדרוש רביזיה. חבר הכנסת כרד, אשר הצביע בעד 2%, יכול אחרי ההצבעה בסעיף זה לומר שהוא רוצה לעורר את השאלה מחדש.

י. בודג:
אני שומר לי זכות לעורר שאלה זו מחדש לאחר שאברר כמה דברים.

לצ/ר

דעת החוקה
12.3.51

ה'ו'ר ג. ניר:
אומרים שרשימה שלא קבלה 2% אינה משתתפת בחלוקת הפנדים, אבל שתי דשימות שהתקשרו יחד וקבלו יחד 2% משתתפות בחלוקת הפנדים, ואין פה שום סתירה.

ד. בר-רב-האי:
אני מציע שבישיבה הבאה נחזור לסעיף זה, כי יש פה כמה דברים הדורשים פחשבה נוספת. אני מציע שבינתיים נמשיך במסיימים אחרים.

ה. סובי:
אני מבקש לחזור בישיבה הבאה לענין זה של 2%.

י. גורג:
אני מציע שהיועצים המשפטיים יעינו בדברים ויביאו נוסח להצבעה.

ה'ו'ר ג. ניר:
אני קובע שבשני הסעיפים האלה נחקבלו החלטות, אבל אני מבין שהחברים שומרים לעצמם זכות לחזור לסעיף 29. כמו כן אני קובע שבענין ההתקשרויות ישנן שתי דעות שקולות: דעה אחת בעד התקשרויות ודעה אחת נגד התקשרויות. כל מה שנאמר, נאמר באופן אשונטואלי אם תקבל החלטה על התקשרויות. בענין ההתקשרויות היתה החלטה ומספר חברים רוצים לחזור להחלטה זו בישיבה השניה. סעיף 29(ב) תלוי ועומד.

אחרי סעיף 33 צריך לבוא סעיף בענין החסינות, דבר זה איננו בהצעת החוק ועלינו להוסיף סעיף.

א. ירי:
בפקודת הבחירות לאספה המכוננת היה סעיף 36 בזה הלשון: "סיום פרטום ההודעה על תוצאות הבחירות בהנים הצירים מחסינות פרלמנטרית; סועמד שנכחד, אם הוא נמצא במאסר, ישוחרר רק ברשות האספה המכוננת".

בהצעת החוק שלפנינו אין סעיף כזה. בפקודת הבחירות לאספה המכוננת נכלל דבר זה כי היו אז סבות סיוחדות ודובר אז על אנשים שנמצאים בזמן הבחירות בבית הכלא. כיוון שכיום לא פעטיקה אותנו שאלת כזאת לא כללנו סעיף של חסינות. אבל בשאלת שאלה כללית של חסינות פרלמנטרית. כאשר אבדנו הצעת חוק זו קוינו כי וועדת הכנסת המטפלת בחוק החסינות הגמור את עבודתה ותביא בפני הכנסת את חוק החסינות. כיוון שחוק זה טרם הובא לכנסת, ואין סיכוי שיובא במהרה, יש להכניס סעיף של חסינות גם בחוק זה. וכאן שוב נשאלת שאלה: האם להכניס כאן את ההודעה הסתמית כפי שהיא בפקודת הבחירות לאספה המכוננת שפיוס מסויים בהנים חברי הכנסת מחסינות פרלמנטרית. ברור שהסרון הוא שאיננו יודעים מה תוכן החסינות.

היתה שאלה של משפט פלילי, נגד חבר הכנסת דוד הכהן בקשר לתאונת הדרכים אצאא שארעה לו, התעוררה השאלה מה פירוש החסינות הפרלמנטרית, ולא היתה תשובה משפטית לשאלה זו. היועץ המשפטי ביסה להתגבר על זה באופן אחר והביא את הדבר בפני נשיאות הכנסת. שאלת החסינות הפרלמנטרית היא די מסובכת.

א. לגסי:
גם חבר הכנסת ע. ז'בוטינסקי נתקבע למשפט בגלל עבירה על חוקי התנועה ונקנס בתשלום של 3 ל"י, ולא התחשבנו בחסינות הפרלמנטרית.

א. ירי:
גם ביחס למקרה של חבר הכנסת ע. ז'בוטינסקי, לא כל כך ברור לי איך צריך היה לפתור אותו.

נתעוררו שאלות רבות ביחס לחסינות הפרלמנטרית, הייתי מציע לחברי הכנסת לחזור לנוסח הסתמי כפי שזה בפקודת הבחירות לאספה המכוננת. צריך לתקן את הדבר בכודן אחד, שכל חבר כנסת צריך להנות מחסינות פרלמנטרית מזמן שהוא נכנס לכנסת. חבר הכנסת י. ישעיהו לא נהנה מחסינות זו אלא עד שנכנס לכנסת כחבר.

ג. לם:

לי ברור שצריך להכניס סעיף כזה של חסינות לחוק, אבל יש לי ספקות אם צריך ללכת בדרך של שגרה כפי שזה היה בפקודת הבחירות לאסיפה הסכוננת, ידוע לי שסעיף זה גרם לתסבוכת גדולה, ולמה לנו דבר זה אם נוכל לנסח את הסעיף באופן ברור.

מה פירוש חסינות פרלמנטרית? ראשית כל חסינות בעד מעשים שחבר כנסת עושה כחבר כנסת בנאומים ובפעולות אחרות, כאן צריכה להיות חסינות אבסולוטית. מה שחבר כנסת אומר בנאום או בשאלתה, כשהוא ממלא תפקיד של חבר כנסת, אינו יכול להיות נשוא לתביעה פלילית. אבל ישנן עבירות אחרות, שבהן אין כל הצדקה, לפי דעתי, לחסינות אבסולוטית. מצד שני אין גם כל הצדקה לתת את האפשרות לתביעה הכללית להגיש תביעה פלילית נגד חבר כנסת בלי הסכמת הכנסת.

הפרובלמה השלישית היא מתי אפשר לאסור לחבר כנסת. חבר כנסת יכול לעבור עבירות ואם לא אסרו אותו הוא יכול לברוח. בארצות אחרות הפתרון לשאלה זו הוא בערך למי מה שכתוב בסעיף 36. אם אסורים אותו אינפלגרנטי צריכים לשחרר אותו אם הכנסת פונה תוך 14 יום בקשה לשחרר.

כל הכללים האלה צריכים לנסח ב-2-3 סעיפים שיספיקו לעת עתה, למדתי דבר זה בחוק אוטטרי מלפני 20 שנה. חוק הבחירות מורכב מחלק פרוצדורלי ומחלק קונסטיתוציוני וחוק החסינות זה חלק חשוב של חוקת הבחירות, מי זכאי לבחור ומה צריך להבחר, ואז צריך בסעיף לומר שמי שהנבחר נהנה מחסינות.

ח. רובין:

לדעתי חבר הכנסת לם אינו צודק. אם רוצים לתת תוכן למושג חסינות בתחנה בועדת הכנסת שעובדת על חוק החסינות. אין אפשרות לתת הגדרות חלקיות, כי אז מגדירים את המושג החסינות, אבל לא את הכל. כלומר קובעים רק תוכן חלקי ולא יתכן שבתוך חוק בחירות נכניס חוק חסינות. אחת משתי אלה, אותה מידת כשרון שיש או אין לנו, או שיש או אין לוועדת הכנסת, כל מה שועדת הכנסת מכניסה לחוק החסינות, פירוש הדבר שהוא ידוע כדי להגדיר אל נכון את המושג חסינות, אם משהו חסר, קובעים מושג של חסינות שאין כוונה לקבוע.

עלינו לקבוע בחוק זה מתי מתחילה החסינות, אין מתפקידו של חוק הבחירות אצא להגדיר את המושג חסינות. לגבי התאריך ישנן שתי אפשרויות. לדעתי צריך לקבוע את התאריך הקובע את הרגע בו מפסיקות הבחירות, כי האיש נבחר עוד לפני שמסרו את הקולות, את הסמכות שלו אינו מקבל מקבל אחרי האישור אלא על ידי אקט הבחורים.

השאלה הטעמית את החברים היא: התאריך הפורמלי, ולדעתי הוא צריך להיות משעת סגירת הקלפיות, כי עלול לקרות מקרה שנתקופת הביניים שבין יום הבחירות ובין א האישור יאסרו מישהו שנבחר כחבר כנסת, אז המאסר חוקי, כי לא יודעים שהוא חבר כנסת. ברגע שמתפרסמות התוצאות הרי באופן דטרואקטיבי לא היתה אפשרות לאסור אותו. יש בכל חוק הוראות חסינות. אם מישהו שנבחר עשה מעשה רצח ונתפס 24 שעות אחרי המעשה ועוד לפני פרסום התוצאות, הוא ימשיך לשבת בבית-הסוהר.

אשר לצבא - ברגע שמתפרסמות התוצאות של הבחירות, הרי כל איש צבא שנבחר, בין אם הוא בעתודות, בצבא הקבע או בצבא סדיר ישוחרר מיד. לדעתי יש לבטל גם דבר זה כדי שלא תהיה אי-הבנה.

כל השאלות ביחס לאנשים במאסר אינן כל מעשיות, אבל כדאי גם בעניינים שאינם מעשיים להגדיר דברים ברורים. אדם האיש היה במאסר הוא יכול להיות משוחרר, כפי שהיה בחוק הקודם, רק ברשות הכנסת, אני חושב שרק על פי החלטת הכנסת יכולים לאסור אותו אבל לא להיות משוחרר.

כאן יש גם להבחין בין מאסרים שונים, אם אדם שנבחר כחבר כנסת תוצא נגדו מסק דין של 10 שנות מאסר, הוא צריך להיות משוחרר באופן אוטומטי, כי הנוחרים נחרו בו לא על סנת שימשיך לשבת בבית-הסוהר. אך אם האיש יושב בבית-הסוהר ועוד אין נגדו מסק דין, אינני יודע אם הוא צריך להמשיך לשבת בבית-הסוהר, כי חוק החסינות חל גם עליו, אבל אינו צריך להיות משוחרר בלי אקט של הכנסת. זהו המקרה היחיד בו צריכה הכנסת להכריע.

ד. בר-דב-האי: ברצוני לומר כאן לחבר הכנסת לם שנסיגו לחוק דרך אגב חוק חסינות, לא יצליח. למעשה חוק החסינות כבר מוכן. למען הסדר אני צריך לדבר עם חבר הכנסת הררי כדי שאפשר יהיה לשים את חוק החסינות על שלחן חברי הכנסת. איננו יכולים להקנות זכויות שאין לנו. אנחנו נמצאים בדיוק באותו מצב שהיה בזמן הקמת החוק לכנסת הראשונה. אנחנו צריכים לראות מה קשור בבחירות. אם בינתיים נעביר את חוק החסינות, אז הפורסולה סתמית שעל חוקת הבחירות יהול חוק החסינות, כי גם יש סעיף ביחס לאדם שנבחר כחבר כנסת, אבל אי-אפשר בינתיים לתת לו זכויות. אם לא יתקבל בינתיים חוק החסינות אז צריך לקבוע סעיף כפי שנקבע בחוקת הבחירות לאמפה המכוננת. אני מטכיים שמה שהיה בזמן א האמפה המכוננת אינו מתאים, אבל צריך לשחרר מועמד היושב בבית-סוהר אם הוא נבחר. לדעת איין צורך להוסיף את עניין אנשי הצבא. המועמד אינו חבר כנסת לפני שפורסמו תוצאות הבחירות, חבר הכנסת רובין עושה נסיון לכנסת על מאסר שנעשה בין סגירת הקלפי ובין פרסום התוצאות ושהחסינות תחול גם בתקופה זו. אינני יכול להכחיש שיש הגיון בדבר זה, כי הפרסום עלול לפעמים להתאחר. במידה שישנה בעיה כזאת אני מוכן לקבל הנחה זו, כי יש בה הגיון משפטי, אבל אני מתנגד 3-4 סעיפים של חסינות בחוקת הבחירות, בזמן שישנו חוק שלם המטפל בבעיה זו. יג'ס

היו"ר ג. גי'ר: הישיבה הבאה הערב בשעה 20.00.

הישיבה נפתלה בשעה 13.30

---:---:---:---:---